

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

De Sententia Et Re Iudicata. Titvlvs XIV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

hinc possunt aliquid subire dicitur. Sed licet sic a-
 pte pro pace patris monitis, & precum curate
 dicitur, & obtinens more apud aures suas, prece-
 pta huiusmodi & monita, clara oblatione, ac obli-
 tata elatione deservit, propter quod non valentes abs-
 que gravi offensa Christi eius iniquitates amplius tole-
 rare in eundem. Et ut ad praefens de ceteris eius sce-
 leribus raramus, quatuor gravissima (quae nulla pos-
 sunt remissionem telari) commisit. Dejeravit fa-
 ctiones, patrem quondam inter ecclesiam & imperium
 notissimam temere violando: & infra. Perpetravit fa-
 ctiones, capri faciens cardinales sanctae Romanae eccle-
 siae, ac aliarum ecclesiarum praelatos, & clericos reli-
 giosos & seculares venientes ad concilium, quod idem
 praefectior noster duxerat convocandum: & infra. De
 hanc quoque non dubis & levibus, sed difficilibus &
 ostentibus argumentis suspectus habetur: & infra. Prae-
 terit regnum Siciliae (quod est speciale patrimonium
 s. Petri) & idem Princeps ab Apostolica sedere tenebat
 in fradem jam ad tantam in clericis & laicis eximiani-
 sionem, servituti rededit, quod eis penitus nihil
 habebantibus, & omnibus exinde ferre probis effectis, il-
 los qui remanserunt ibidem sub servili quasi conditione
 roneae Romanae ecclesiam (cujus sunt homines prin-
 cipales & validi) offendere multipliciter, & h. ostiliter
 impugnavit compellit. Postea etiam merito reprehendi,
 quod mille quodam factorum annuam pensionem (in
 qua pro eodem regno ipsi ecclesiae Romanae teneantur) per
 aliquos annos, & amplius solvere praetermissit.
 Nos itaque super praemissis, & quam pluribus aliis e-
 jus factis excessibus, cum fratribus nostris, & sancto
 concilio deliberatione praehabita diligenti (cum Iesu
 Christi vires licet immeritis teneamus in terris, nobisq;
 s. Petri personam & in caelis) memoratum Prin-
 cipem, qui s. imperio & regnis, & omnique honore &
 auctoritate reddidit tam indignum, quique propter suas
 iniquitates adeo ne regnet, vel impetret, est abjectus, suis
 legibus peccatis, & abiectioni, omni honore ac di-
 gnitate privatum a Domino offendimus, denunciamus,
 & nihilominus sententiando privamus: omnes, qui ei
 in immenso fidelitatis tenentur, & districti, a juramento hu-
 militer respectu absolventes: auctor. Apostol. firmi-
 ter inhibendo, ne quisquam de cetero sibi tanquam im-
 pensori vel Regi, praesens, & intendat. Decernendo, &
 quolibet, qui ei deinceps velut Imperatori vel Regi
 concilium vel auxilium praestiterit, favorem, ipso
 factis excommunicationis sententiae subiacere, illi
 autem, ad quos in eodem impetio Imperatoris spectat e-
 lectio, eligant libere successorem.
 De praesens Siciliae regno providere curabimus, cum
 etiam fratrum nostrorum consilio, sicut viderimus
 expedire.

CAP. III.
 Qui petit rem certam causa expressa, si illam causam non
 petit, faciemus: licet aliam probet, maxime postmodum emer-
 git. Item Praepositi hospitalis S. Iohannis Hierosol. in Hispania
 communitatis, ac fratrum de-
 mus de Curvata, hospitalis
 ejusdem.

A. Anus oblationis. b. Adde cap. mandata. c. In Di. de
 pignori. & cap. i. de off. & in cap. i. Roman. de iur. c. Mat-
 thias. d. Nota quod de praesens secularis de iure plures simul re-
 netur possunt aliquid praesens: licet solum sit in ecclesiastica, de quo
 in cap. de consuet. & cap. de multa de praesens. c. al. & de
 commenda. f. Id est, in cap. de praesens. h. Praesens. i. In cap. de
 appal. & consil. 21.

Abbate sane: & infra. a. Abbas de Bonifac. pro se
 & conventu suo proponens, locum de Rosellis esse
 praedicti monasterii iure domini, vel quasi, & cum
 suis finibus ex litigacione Regis Aagonix ad ipsum mo-
 nasterium pertinere: petit adjudicari eidem monaste-
 rio locum ipsum, & vos exinde amoveri. Allegabatur
 autem pro parte vestra, quod facta vobis donatio de praedictis
 valida existebat, quamvis illa sub Saracenorum
 tunc existerent potestate: quia non simpliciter, sed sub
 conditione fuerit donata, videlicet si ad manus fidelium
 devenirent. In quo casu concessio poterat, & debebat
 habere vigorem: quia ipsi donationi rerum donatarum
 natura vel qualitas non obstat, & salubre ac lauda-
 bile quidem erat, spectare ac praesolari tempus, quo illa
 Christianorum dominio subderentur: quare mox cum
 pervenerunt ad ipsos, fuerunt ad vos totaliter devoluta.
 Multum quoque distabat, an ipsi monasterio de Bonifac.
 vel praedicti monasterio Populeti ab eodem Rege
 facta donatio fuisset: quia si liquebat praedicta monasteria
 Populeti ab ipso Rege, ac ab illo Abbate & conventu
 de Bonifac. fuisse collata: non tamen ob hoc
 constabat dictam Regem ipsi monasterio de Bonifac.
 illa donasse, vel mandasse donari. Nec pro eo quod voluit
 & statuit, ut edificaretur ibi monasterium, poterat
 & debebat intelligi eum praedicta, vel eorum aliqua con-
 struendo monasterio donasse: cum illa potius sua vi-
 deretur intentio, ut (quia praefatum monasterium Populeti,
 tot & tantorum bonorum largitione ditabat) Abbas
 & conventus ipsius pro sua futurorumque salute monaste-
 rium construere teneatur: praesertim quia monaste-
 rium, quod nondum erat, aliqua fieri donatio non valebat.
 Praemissa vero concessio facta monasterio de Bonifac.
 ab Abbate & conventu monasterii Populeti, nul-
 lum proflus ei videbatur afferre suffragium, pro eo pos-
 sibile: quod post litem contestatam, & processum
 iudicii facta fuerat, sicut elare patebat ex instramento
 praesens. Unde cum jus (si quod in praedictis ipsi monaste-
 rio de Bonifac. ex concessione huiusmodi compete-
 bat) in iudicio minime decessisset: (quia videri non po-
 test illud venisse, quod postmodum accidit) pronunciarum
 utique super petitis non poterat ex eadem. Pro parte
 autem altera dicebatur, quod cum Rex ipse sua probitate
 ac studio, ab infidelibus loca conquiverit supra-
 dicta, donatio avi, vel patris ipsius prius facta de illis,
 cum ad cultum fidei pervenirent, Regem eundem, quoad
 huc sic per eum postmodum acquisita, obligare non po-
 tuit: cum sua propria facta essent, & viderentur ab aliis
 bonis hereditariis separata.

Porro praefata concessio facta monasterio de Bonifac.
 a monasterio Populeti, licet post acceptum iudicium
 casusque processum interveniret, prodesse tamen & va-
 lere debebat, cum pro adiore (quod de iure suo ex causa
 idonea, quamvis supervenientibus apparet) satis
 sufficere videatur, satisque esse, si (prout servatur in reo)
 interit ipsius tempore sententia proferenda. Sed ad
 hanc partem vestram respondit, quod cum tam praedicti avi
 donatio, quam locorum acquisitio praemissorum, fue-
 rint nomine regni factae: memoratus Rex donationem
 servare huiusmodi tenebatur. Ceterum praedicta
 monasterii Populeti concessio, monasterio de Bonifac.
 auxiliari non poterat in hac parte: quia cum quis egit
 ex aliqua certa & speciali causa, & postea, sive alia, sive
 simili, quam expoluit, accidit, videri non potest illa
 in iudicio devenisse: cum iudex tunc prospicere acat-

De intellectu, vid. loaz. fab. inst. de act. §. si in eo discretis.
 b. Vid. Bart. & Alex. in l. habebat de insti. & Alexan. in l. de
 viti. de re iudic. & Felu. in cap. licet de probat. c. Vid. de off.
 Rot. 176. in nova. d. Vid. de hinc Bart. in l. pro quibus §. plen. ff.
 quod si aut clam, & Rot. consil. 21. lib. 2. Eccc 3

rendere debeat diligenter, an a ea omnino eadem, quae prius expressa extitit, utpote, quae tunc etiam competere, actoris intentio sit fundata. Secus autem cum egit vel petiit in genere, nullius certae, vel specialis causae faciens mentionem: videlicet quia generaliter fore proposuit aliquem obnoxium esse sibi, vel ad se iure dominii, vel quasi, rem aliquam petimere: tunc enim hoc praecipue est inspiciendum iudici, an sufficienter vel minime, de iure vel intentione constet actoris. Unde si de hoc ex causa etiam postmodum accidenti liquerit, potest & debet iudex (etiam si appareat minus iuste à principio fore actum) suum exinde animum informare. Quoniam, etsi petiitum fuerit indebitum, non ob hoc tamen minus valuit & tenuit iudicium subsecutum: nec illius acta vel gesta propterca minus valida extiterunt: nec etiam iudex ipse cogitur taliter veritate, pronuntiare in contrarium, possit cum libera conscientia & securi. Non prodest etiam multam reo, si tunc forte in ipsum huiusmodi supervenient causa, condemnatione non ferretur: quatinus alio instituto iudicio foret ex illa merito condemnandus. Unde etsi actoris suam ex supervenienti causa intentionem sufficit fundavisse, quam egit aliqua causa specialiter non expressa: secus tamen est si certam & specialem in sua petitione subjunxerit, nisi postmodum intentionem suam ex eadem prolixius (quam prius expressit) tunc & etiam competenti causa fundavit. Quare quum memoratus Abbas monasterii de Bonifacio proposuerit sepeliatum, locum de Rosel. cum suis terminis ad ipsum monasterium ex praedicti Regis largitione spectare, nec de aliqua facta ipsi monasterio super hoc ab eodem Rege concessione docuerit, ostenderit autem donationem quondam factam illi de his ab Abbate & conventu monasterii Populeti, quae nec in sua petitione fuerat expressa, nec etiam ante facta, nullum profecto commodum ex ea reportare debebat.

Praefatus igitur Cardinalis praemissis omnibus, & aliis, quae hinc inde fuerunt proposita diligenter auditis, ac utriusque partis meritis aequa iustitiae lance discussis, prudenter attendit, id quod praedicti Abbas & conventus de Bonifacio proposuerunt, intentionem videlicet actoris, ex his, quae post litis contestationem accidit posse fundari, eaque debere in iudicium devenire: tunc locum habere (sicut congrue allegatum est supra) videlicet quando ex certa & expressa & causa specialiter non est actum. Ex his enim, quae post institutum iudicium eveniunt, quando causa fuit expressa specialis, nec debet, nec potest iudicis animus ad profectandam sententiam informari: quia quum certae causae factus est mentio, utpote donationis, vel venditionis aut alterius specialis, oportet incepti iudicii tempus attendi, ut liquido cognoscatur, an tunc interfuert actoris, propter illa, quae speciale comitantur causam, & necessitate adesse debent, veluti locus & tempus, & huiusmodi, quae sunt sollicitudine attendenda, & sine quibus causa vacua & invalida censetur. Sed cum est in genere absque alicuius causae declaratione petiitum, non sic oportet accepti iudicii tempus inspicere: quia non requiruntur, nec sunt opportuna, nec attendi possunt huiusmodi comitantia in hoc actu. Et licet aliquibus curiosis (qui de his, quae non multum expediunt, sepe discipant) aliter forsitan appareat, quando actum est causa aliqua non expressa, utilius tamen videtur negotia tali expediri compendio, quam per quandam

exactam subtilitatem longo dispendio persequi: profertim cum nonnulla pro utilitate communis personarum a peritatem ex equitatis mansuetudine solent rescantur. Unde idem Cardinalis considerans, quod Abbas & conventus de Bonifacio, non potuerunt intentionem super his regiam legitime institutam, ad quae specialiter vos impetere videbatur, ab Imperatore eodem Abbatis & conventus impetitione, de ministerio praehabito fratrum nostrorum ecclesiae, vana & contentualiter abolivendos. Nos igitur, Cardinalis eodem sententiam ratam habentes, eam auctoritate apostolica confirmamus.

CAP. IV.
Si ex pluribus iudiciis vel arbitris, vel a quibuslibet mandantibus per verba pluraletur sententia, non sententia. Electio autem pronuntiantia est per verba pluraletur. h. d. Iuan. And.

Bonifacius octavus.
Um a ab uno arbitrorum vel iudiciorum (aliorum sententibus & mandantibus) scripta sententia datur, habetur perinde ac si simul esset & mandantibus. Oportet tamen, ut qui testatur non tantum singularis numeri, sed pluralis: ut dicitur. Mandantibus iudices vel arbitri pronuntiant, seu iuramentum in eodem modo. Licet secus in electione servetur, ut non censetur evidentiis unica, & communis dicitur esse omnium (sive per compromissum, sive per litteras procedatur) electionis pronuntio per verba pluralis numeri faciendae.

CAP. V.
Tunc res casus nullatenus sententia: et propter nonnullum excepti. h. d. Iuan. And.

Idem.
Tsi sententia definitiva (postquam scripta sunt) debeat a iudice, non ab alio, de scriptis sententia profertur (alias nec nomen sententiae necesse habet, nec ab ea sit appellare necesse) Episcopo tamen (quod propter dignitatis prerogativam, amplius nomen honore fulgere) sententiam ab eo sententiam per litteras illustris personarum) per alium regem, sententia, quam scriptam est a iudice litigatoribus, necesse est, vel quam ab ipso stand non fecerit professio, nullius penitus est momenti.

DE APPELLATIONIBUS
TITVLVS XV.
CAP. I.

Appellans ad Papam in iudicio vel causa, appellans dicitur, et causam exprimit, & apostolus potest. Si vero appellatus, principalis persona per se, vel per procuratorem super principali, accedere debet ad Papam. In appellatione sententia definitiva interposita vel mutata. De iure non facientis impetratur papa. Iuan. And.

Innocentius IV. in Cunctis Laycis.
Ordini nobis est lites minuire, & i liberare levare subiectos. Sancimus igitur, ut in iudicio vel extra, super interlocutoria, vel gravamine aliquo ad nos duxerit appellandum, etiam appellacionis in scriptis assignate desuper petat apostolos, quos ei praecipimus exhiberi. In appellacione causam exprimat, & causae appellacionis non sit admittenda, vel si appellacioni forsitan ex superius reverentia sit delatum. Post hoc appellacione locutione.

a In quodam manuscripto legitur sic, an & omnino eadem, & c. b al. & tunc etiam. c Vid. ad hoc Bart. in l. i. ff. de edend. & l. habeat. ff. de iust. & iur. & E. in c. ex parte. i. de reser. d Vid. Bar. in l. & an eadem. & actiones. ff. de excep. rei iud. fone. e Vid. l. si rem. s. fin. ff. de pig. ali. l. non potest videri. ff. de iud.

a Ad intelligendum vid. nos per Dd. de prohem. deo. in c. sius cum per firm. de elect. l. b. Vid. s. per nos. in l. iud. non exp. c. Vid. Bar. in l. fin. ff. de appell. & in l. ad fin. ff. eodem. Arg. in d. l. i. Font.